

Evropský parlament

Evropský parlament, jeho pravomoci a postupy

Při revizích Smluv se pravomoci Evropského parlamentu v rámci evropských institucí neustále rozšiřovaly. Dnes je Evropský parlament spolutvůrcem právních předpisů, má rozpočtovou pravomoc a působí v roli orgánu vykonávajícího demokratickou kontrolu všech evropských institucí, ale postrádá legislativní iniciativu.

Legislativní pravomoc

Evropský parlament sdílí **legislativní pravomoc** s Radou Evropské unie jako rovnocenný partner.

Může tedy zamítnout či modifikovat návrhy Komise (směrnice, nařízení, aj.)

Může schválit, změnit nebo zamítnout znění návrhů evropských právních předpisů a k určitým projednávaným otázkám zpracovat své iniciativní stanovisko.

Jak konkrétně probíhá legislativní činnost?

- 1) EK zpracuje tzv. "projekt"
- 2) "Projekt" posoudí národné parlamenty ve lhůtě 6 týdnů
- 3) Evropský parlament stanoví výbor (výbory), které se budou materiálem zabývat a ty určí své zpravodaje

V parlamentním výboru vypracuje poslanec zprávu o návrhu „legislativního textu“, který předložila Evropská komise. Parlamentní výbor o zprávě hlasuje a případně ji změní. Legislativní text je změněn a hlasuje se o něm na

plenárním zasedání – Parlament tak zaujímá svůj postoj. Tento proces se opakuje jednou nebo vícekrát, podle druhu legislativního postupu a v závislosti na tom, zda se podaří dospět ke shodě s Radou a Komisí.

Při přijímání legislativních aktů se rozlišuje řádný legislativní postup (spolurozhodování), při kterém mají Parlament a Rada rovnocenné postavení, a zvláštní legislativní postupy, které se uplatňují pouze ve specifických případech, kdy má Parlament pouze konzultační roli.

Je třeba zdůraznit, že v tzv. citlivých otázkách (daně, průmyslová politika, zemědělská politika ...) zaujímá Evropský parlament pouze konzultační stanovisko v rámci tzv. postupu konzultace. V některých případech stanoví Smlouva povinnou konzultaci, protože ji vyžaduje příslušný právní základ a návrh nemůže nabýt právního účinku, pokud Parlament nezaujal stanovisko. Za těchto okolností nemá Rada oprávnění sama rozhodnout.

Parlament má pravomoc vyvinout politickou iniciativu.

Může žádat Komisi, aby předložila Radě legislativní návrhy.

Ve skutečnosti se podílí na přípravě nových legislativních textů, protože projednává roční pracovní plán Komise a sděluje jí, které akty je podle jeho mínění třeba předložit.

Spolurozhodování

Postup spolurozhodování zavedla Maastrichtská smlouva o Evropské unii (1992) a Amsterodamská smlouva (1999) rozšířila jeho působnost a upravila jej tak, aby zvýšila jeho účinnost.

Spolurozhodování se stalo řádným legislativním postupem: přikládá postojům Evropského parlamentu a Rady Evropské unie stejnou váhu v mnoha oblastech (například v dopravě, v životním prostředí, v ochraně spotřebitelů ...). Dvě

třetiny evropských právních předpisů přijímá společně Evropský parlament a Rada.

Komise zašle svůj návrh Parlamentu a Radě.

Ty návrh projednávají a diskutují o něm dvakrát za sebou.

Pokud se po dvou čteních nepodaří dospět ke shodě, je návrh postoupen dohodovacímu výboru, v němž má Rada i Parlament stejný počet zástupců.

Schůzí tohoto výboru se účastní rovněž zástupci Komise, kteří mohou vystoupit v diskusi.

Jakmile výbor dospěje k dohodě, je dohodnuté znění aktu zasláno Parlamentu a Radě ke třetímu čtení, po němž jej mohou s konečnou platností přijmout jako legislativní text.

Konečná dohoda obou orgánů je nezbytnou podmínkou pro přijetí textu.

I v případě, že je v dohodovacím výboru dohodnuto společné znění, může Parlament zamítnout navrhovaný akt absolutní většinou svých členů.

Rozpočtová pravomoc

Evropský parlament a Rada Evropské unie společně tvoří **rozpočtový orgán** Evropské unie, který každoročně rozhoduje o příjmech a výdajích Unie. Proces projednávání a přijímání rozpočtu probíhá od června do konce prosince.

U povinných výdajů (např. výdaje na zemědělství a výdaje vyplývající z mezinárodních dohod) má poslední slovo Rada. O tzv. „nepovinných“ výdajích (ostatní výdaje) rozhoduje Parlament v úzké spolupráci s Radou.

Evropský parlament a Rada musí respektovat maximální roční výše výdajů stanovené ve víceletých finančních výhledech.

Jak se přijímá rozpočet?

Zásada ročního rozpočtu znamená, že se hlasuje o rozpočtu na jeden rok (rozpočtový rok začíná 1. ledna a končí 31. prosince).

Komise připravuje předběžný návrh rozpočtu, který předkládá Radě Evropské unie.

Na jeho základě sestaví Rada návrh rozpočtu, který předá Parlamentu k prvnímu čtení.

Parlament učiní v návrhu změny podle svých politických priorit a vrátí jej Radě, který jej může změnit, než jej znovu předá Parlamentu.

Parlament ve druhém čtení přijme nebo zamítne změněný návrh rozpočtu.

Rozpočet s konečnou platností schvaluje předseda Parlamentu.

V průběhu tohoto rozpočtového procesu Parlament provádí změny návrhu rozpočtu předloženého Radou a Komisí.

Rozpočet není možno plnit, dokud jej nepodepíše předseda Evropského parlamentu.

Jak se provádí kontrola plnění rozpočtu?

Výbor pro rozpočtovou kontrolu vykonává stálý dohled nad výdaji Unie.

Evropský parlament uděluje na základě doporučení Rady Evropské unie absolutorium Komisi za plnění rozpočtu.

Rozpočet Evropské unie

Evropská unie sama neprovádí žádný výběr daní. Rozpočet Evropské unie je financován čtyřmi „vlastními zdroji“, které poskytují členské státy po konzultaci s Evropským parlamentem.

Těmito čtyřmi „vlastními zdroji“ jsou:

cla (vybíraná na základě společného celního sazebníku při obchodních výměnách se třetími zeměmi) tvoří asi 10 % příjmů

poplatky ze zemědělských produktů (vybírané při dovozu zemědělských produktů pocházejících ze zemí, které nejsou členy Evropské unie) tvoří asi 1 % celkových příjmů

„zdroj DPH“ (příspěvek členských států odpovídající výnosu DPH při jednotné sazbě 1 % z harmonizovaného vyměřovacího základu) tvoří asi 14 % celkových zdrojů

„zdroj HNP“ (příspěvek každého členského státu vypočtený na základě jeho podílu na HNP Společenství s maximální sazbou 1,27 %) tvoří asi 75 % celkových zdrojů

Rozpočet Evropské unie musí být v poměru příjmů a výdajů povinně vyrovnaný.

Kontrolní pravomoc

Evropský parlament má důležitou **pravomoc kontrolovat** činnosti Evropské unie.

Jaké nástroje kontroly má k dispozici?

Petiční právo občanů

Všichni občané mají právo podat Evropskému parlamentu petici a požadovat nápravu újmy, kterou utrpěli v jedné z oblastí činnosti Evropské unie. Parlament také jmenuje veřejného ochránce práv, který se zabývá stížnostmi jednotlivců na orgány nebo instituce Společenství a snaží se docílit smírného urovnání.

Vyšetřování

Ve vztahu ke členským státům má Evropský parlament **pravomoc** jmenovat vyšetřovací výbory v případě porušení nebo nesprávného uplatňování práva Společenství.

Takový výbor byl ustaven v souvislosti s nemocí „šílených krav“ a vedl k vytvoření evropské veterinární agentury.

Právo Parlamentu podat žalobu k Soudnímu dvoru Evropských společenství

žaloba na zrušení aktu přijatého na základě práva Společenství.

žaloba pro zanedbání povinností proti Komisi nebo Radě Evropské unie, pokud tyto orgány neplní své povinnosti.

Finanční kontrola

Evropský parlament má **kontrolní pravomoc** v hospodářské a měnové oblasti.

Prezident, viceprezidenti a členové správní rady Evropské centrální banky musí získat podporu Parlamentu předtím, než je jmenuje Rada.

Prezident ECB předkládá Evropskému parlamentu na plenárním zasedání výroční zprávu.

Komise a Rada pod kontrolou

Evropský parlament vykonává demokratickou kontrolu **Komise** a existuje také určitá parlamentní kontrola činnosti **Rady**.

Předsedu Komise navrhuje **Rada** prostou většinou. Parlament schvaluje nebo odmítá navrženého kandidáta. Poté členské státy ve shodě s navrženým předsedou Komise jmenují komisaře.

Sbor komisařů musí jako celek opět schválit Parlament.

Parlament má pravomoc vyslovit nedůvěru Komisi, jedná se o základní právo poslanců Evropského parlamentu, kterým je zajištěna demokratická kontrola Evropské unie. Poslanci tedy mohou přimět Komisi k odstoupení.

Komise pravidelně předkládá Parlamentu zprávy, například:

výroční zprávu Komise o fungování Společenství

výroční zprávu o plnění rozpočtu

Projednáváním těchto zpráv vykonává Parlament svou pravomoc odborné konzultace.

Předkládání otázek k ústnímu nebo písemnému zodpovězení **Radě** a **Komisi** jsou dalším nástrojem dohledu, který má Evropský parlament k dispozici.

Parlament má právo politické iniciativy, může požádat **Komisi**, aby předložila **Radě Evropské unie** návrh legislativního aktu.

Pravidelně vyzývá **Komisi** a **Radu Evropské unie**, aby prohlubovaly své současné politiky nebo vypracovávaly nové.

Na začátku svého funkčního období seznámí úřadující předseda Rady Parlament se svým programem a na jeho konci podává zprávu o dosažených výsledcích.

Parlament a Evropská rada

Evropská rada, kterou tvoří hlavy států nebo předsedové vlád, zasedá nejvýše čtyřikrát ročně.

V předsednictví Evropské rady se po 6 měsících střídají jednotlivé členské státy na základě systému rotace.

Evropská rada dává impulsy nezbytné pro rozvoj Evropské unie a vymezuje hlavní směry a obecné politické priority, a to s přihlédnutím k doporučením Evropského parlamentu.

Na úvod každé vrcholné schůzky vystoupí předseda Evropského parlamentu a seznámí Evropskou radu se základními postoji svého orgánu k jednotlivým tématům, kterým se budou hlavy států nebo předsedové vlád věnovat.

Po každé vrcholné schůzce vystoupí předseda Evropské rady v Parlamentu se zprávou o výsledcích jednání a svým vystoupením zahájí rozpravu na toto téma s poslanci Evropského parlamentu.